DE CORANTIJKWESTIE TWEE STAPPEN VOORUIT

DOOR

DR. H. D. BENJAMINS

Tegelijk met het voornemen om het stadium, waarin de grenskwestie met Britsch Guiana thans gekomen is, voor de lezers van De West-Indische Gids uiteen te zetten, kwam de vraag bij mij op of ik niet mijne verontschuldigen moet aanbieden, nu ik voor de vijfde ¹⁾ maal in dit tijdschrift op deze aangelegenheid terugkom. Ik meen deze vraag ontkennend te mogen beantwoorden, omdat niet ik, maar de Regeering de schuld draagt dat er van een „stadium” en niet van een einde sprake is.

Na de lezing van mijn artikel van December 1921 schreef mij een onzer bekwaamste rechtsgeleerden, voortreffelijk kenner van het volkenrecht, helaas te vroeg uit zijn werkzaam leven weggerukt: „Ik vertrouw dat het wel niet het laatste woord over de grensquestie zal zijn. Maar alles wat buitenlandsche zaken betreft, gaat langzaam, zeer langzaam!”

Wanneer ik dezen wenk in het oog houd, moet ik erkennen dat de spoed, waarmede wij vooruitgaan, zeer meevalt. Wie oorzaak is dat het niet vlugger gaat, de Minister van Koloniën of zijn collega van Buitenlandsche Zaken vermag ik niet te zeggen.

Van verschillende zijden is mij weer de wensch geuit voort te gaan met het vastleggen van de geschiedenis — of juister: lijdensgeschiedenis — dezer grenskwestie in De West-Indische Gids voor toekomstige geschiedvor-

¹⁾ Zie de nummers van November 1920, December 1921, December 1922 en September 1923.

schers, die dan niet behoeven te gaan snuffelen in de Handelingen en Bijlagen der Staten-Generaal.

Aansluitende aan mijn artikel in het nummer van September 1923 zal ik dan op den voet volgen wat er sedert is verhandeld tusschen Staten-Generaal en Minister van Koloniën.

Zooals ik in evengenoemd artikel aanhaalde, verklaarde de Minister in zijn in Maart ingezonden antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1923:

„De in het Voorloopig Verslag verzochte uiteenzetting nopens bestaande vraagpunten ter zake van de westgrens van Suriname, hoopt de ondergeteekende, voor zooveel vereenigbaar met de beperking in het tweede lid van artikel 95 der Grondwet, te zijner tijd te kunnen verstrekken in een, na overleg met zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken ten behoeve van de Staten-Generaal te maken overzicht, met de samenstelling waarvan eenige tijd gemoeid zal zijn”.

Ik moet hier herhalen wat ik toen over deze toezegging schreef:

„Wat van deze toezegging te denken, vooral nu er nog uitdrukkelijk wordt verwezen naar de beperking, die het tweede lid van artikel 95 der Grondwet oplegt? Heeft men — waar uit het vorenstaande en uit mijne vorige artikelen gebleken is, hoezeer opvolgende ministers deze eenvoudige zaak vertroebeld hebben — eenige kans te verwachten dat het toegezegde overzicht het *volle* licht zal brengen? Zal „het belang van den Staat” niet tot voorwendsel dienen om niet mede te deelen dat waarop het juist aankomt? En hoe zullen de Staten-Generaal kunnen weten wat niet is medegedeeld?”

En ik liet daarop de voorspelling volgen dat het overzicht teleurstelling zou brengen.

Het overzicht ten behoeve van de Staten-Generaal, „met de samenstelling waarvan eenige tijd gemoeid [zou] zijn” — dus niet iets dat men in een uurtje kan opstellen — is niet overgelegd. De onvolledige mededeelingen door den Minister een jaar na de toezegging gedaan, kunnen niet geacht worden het toegezegde overzicht te zijn.

De behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1924 zou de gelegenheid bieden de grenskwestie weer te berde te brengen. Het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer, gedagteekend 6 Maart 1924, bevatte het volgende:

„*Grensregeling*. Verschillende leden verklaarden gaarne te zullen worden ingelicht over de hangende grensquaestie met Engeland. De grensregeling met de naburige Britsche kolonie is nog steeds niet tot stand gekomen. De afdoening van deze zaak heeft den laatsten tijd aan urgentie gewonnen door den zich in stijgende mate openbarenden aandrang het westelijk gedeelte van Suriname geopend te krijgen voor het onderzoek naar goud, balata en diamanten.

Naar de leden, hier aan het woord, opmerkten, heeft de Minister in zijn Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting van het dienstjaar 1923 toegezegd, aan de Staten-Generaal een schriftelijke uiteenzetting van den stand van zaken te zullen geven. Is — vroegen deze leden — naar het oordeel van den Minister thans niet het tijdstip gekomen, waarop aan deze toezegging gevolg kan worden gegeven?”

Het antwoord van den Minister — ingezonden bij brief van 27 Maart 1924 — luidde ¹⁾:

I. „*Grensregeling*. In antwoord aan de leden, die wenschten te worden ingelicht over „de hangende grensquaestie” met Engeland, moge in de eerste plaats worden opgemerkt, dat, zooals reeds in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer nopens de begrooting voor 1914 door den toenmaligen Minister van Koloniën werd verklaard, *van eene zoodanige grensquaestie in werkelijkheid niet gesproken kan worden.*

Van een stijgenden drang om het westelijk gedeelte van Suriname geopend te krijgen voor het onderzoek van goud, balata en diamanten, is den ondergeteekende ook niets bekend. Dat gebied is trouwens voor onderzoekingen van dien aard niet gesloten.

Wat aangaat de scheiding tusschen Suriname en Britsch-Guyana, lijdt het geen twijfel, dat sedert Suriname in 1816 onder Nederlandsch gezag is teruggebracht, steeds de Corantijn als grensrivier heeft gegolden. Dat de linkeroever van de rivier de grenslijn uitmaakt en dus de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort, vindt sinds lang in de practijk bevestiging.

De vraag, welke de eigenlijke bronrivier was van de Corantijn en dus uit aardrijkskundig oogpunt in den bovenloop als grensrivier was aan te merken, kwam het eerst in 1840 aan de orde, toen de Britsche Regeering zich had vorgenommen om den heer Schomburgk een onderzoek op te dragen in de binnenlanden van Britsch-Guyana tot opnemning der grenzen van die kolonie. Aan de uitnoodiging van Britsche zijde, om onzerzijds een gemachtigde aan te wijzen, die bij deze opnemingen tegenwoordig zou zijn, ten einde aldus van dat onderzoek gebruik te maken om mogelijk bestaande verschillen van inzichten uit den weg te ruimen, is destijds geen gevolg gegeven.

Sedert bedoeld onderzoek, dat in 1843 heeft plaats gevonden, is het bepaaldelijk de Coetari-Coeroeni geweest, die in den bovenloop, dat is dus tot de samenvloeiing met de New River, als grensrivier is beschouwd. Vermoe-

¹⁾ In dit stuk, evenals in de volgende van den Minister, alsook in de redevoeringen door Zijne Excellentie in de beide Kamers gehouden, veroorloof ik mij eenige cursiveeringen, om in het vervolg van dit artikel daarop terug te komen. Om het overzicht te vergemakkelijken zal ik deze stukken en redevoeringen met Romeinsche cijfers aanduiden.

delijk meende men, dat die stroom de voornaamste rivierarm was, waaraan de Corantijn haar water ontleende, en dat uit dien hoofde daarin de oorsprong van de Corantijn was te zien.

Twijfel omtrent dit punt deed zich naderhand voor, nadat in April 1889 de toenmalige Gouverneur van Suriname er de aandacht op had gevestigd dat blijkens een in 1875 in Engeland verschenen verslag omtrent onderzoekingen van den geoloog Barrington Brown, „niet de Coeroeni, die tot dusver voor de verlenging van de Corantijn gold, maar een andere, meer Westelijk gelegen, rivier voor het bovendee van dezen stroom moest worden gehouden”. Naar de waarnemingen van die zijde, *welke*, voor zooveel bekend, *tot dusver niet langs officieelen weg bevestigd zijn*, was die rivier, de zoogenaamde New River, ter plaatse, waar zij op den linkeroever samen-vloeit met de Coeroeni, breeder en dieper dan deze.

In 1899 had de arbitrale uitspraak plaats inzake de grensregeling tusschen Britsch-Guyana en Venezuela.

Behalve de bepaling van de grens tusschen deze twee landen behelsde deze uitspraak mede de aanwijzing, dat de Coetaririvier de bovenloop van de Corantijn zijn zou.

Daarop werd in opdracht der Nederlandsche Regeering aan de Britsche Regeering te kennen gegeven, dat haars inziens de uitspraak van het scheidsgerecht geenszins kon praepjudiceeren *op onze rechten, om de New River als grens tusschen de beide Guyana's te beschouwen*. De Britsche Regeering heeft hierop geantwoord, dat zij, waar een bepaalde grens in goede trouw door beide partijen gedurende geruimen tijd was aangenomen, niet in een discussie meende te kunnen treden over de ware bron van de Corantijn als een aangelegenheid, die van invloed zou kunnen zijn op de grens tusschen beide kolonies.

De opvolgende Regeeringen hebben geene aanleiding gehad, om sindsdien op deze aangelegenheid terug te komen.”

Bij de openbare behandeling van de begrooting in de Tweede Kamer op 8 April 1924 hield de heer IJzerman over deze grenskwestie de volgende doorwrochte rede, waarin het geheele vraagstuk voortreffelijk wordt belicht, een uitvoering stuk dat in dit tijdschrift moet bewaard blijven:

Mijnheer de Voorzitter! Het onderwerp, dat ik het eerst wil bespreken, zal ik maar omschrijven als: de quaestie van de grensquaestie met Engeland. Want als ik het eenvoudig aanduidde als: de grensquaestie met Engeland, zou Zijn Excellentie misschien niet begrijpen waarover ik het had; immers, in de Memorie van Antwoord zegt Zijn Excellentie, dat „van een zoodanige grensquaestie in werkelijkheid niet gesproken kan worden”.

Ik was oorspronkelijk van plan dit jaar niet op dat onderwerp terug te komen, En wel omdat Zijne Excellentie, toen ik verleden jaar bij de discussie over de begrooting hem daaromtrent eenige inlichtingen vroeg, mij wel geen volledige inlichtingen gegeven heeft en zijn antwoorden ook niet alle precies sloegen op mijn vragen, maar hij toch meer verteld heeft dan de Regeering bij vorige gelegenheden aan andere Kamerleden had medegedeeld. Wanneer ik er nu weer over begon, liep ik gevaar, dat de Regeering zou gaan denken: toen we niets loslieten, werd er eens om de zooveel

jaar op meer licht aangedrongen, maar nu we iets losgelaten hebben, schijnen we er ieder jaar van te moeten genieten. We zullen dus in het vervolg maar zooveel mogelijk alles verzwijgen. Het leek mij daarom aanvankelijk, op paedagogische overwegingen, wenschelijk dit jaar die zaak te laten rusten.

Evenwel meen ik uit de uitvoerige beschouwing, in de Memorie van Antwoord gewijd aan die quaestie, die geen quaestie mag heeten, af te mogen leiden, dat de Minister een sterke innerlijke aandrift gevoelt, om wél over deze quaestieuze quaestie te spreken. En indien ik, door te zwijgen, hem de gelegenheid tot spreken benam, zou ik dus handelen in strijd met de Schriftuurlijke vermaning, dat men den dorschenden os niet mag muilbanden.

Bovendien maakt ook het feit, dat er in het Britsche Rijk een andere Regering is opgetreden, het meer dan anders nuttig, deze quaestie thans ter sprake te brengen.

In de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer in zake de begroting voor 1923 heeft Zijn Excellentie de hoop uitgesproken, een uiteenzetting nopens de bestaande vraagpunten ter zake van de westgrens van Suriname te kunnen verstrekken, en wel in een „na overleg met zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken, ten behoeve van de Staten-Generaal te maken overzicht”.

Het is dus geen ongerijmde veronderstelling, dat het overzicht — als voorproefje of voorgeboorte van dat groote overzicht — betreffende de grensregeling in de Memorie van Antwoord is opgesteld in overleg met den Minister van Buitenlandsche Zaken, al is natuurlijk de Minister van Koloniën er uitsluitend verantwoordelijk voor. Dit deel van de Memorie van Antwoord vertoont in dit opzicht een zekere overeenkomst met sommige voortbrengselen der letterkunde — als bijv. Schiller's „Wallenstein” of van Suchtelen's „De Stille Lach” —, die op naam van één auteur staan, maar waarvan bekend is, dat ook een ander er aan heeft meegewerkt. Ook in een ander opzicht schijnt mij deze ministerieele uiteenzetting overeenkomst te vertoonen met literaire kunstproducten: zij maakt nl. op mij den indruk van „*Dichtung und Wahrheit*”. Aanvankelijk kreeg ik zelfs den indruk van „*Dichtung und Unwahrheit*”, maar deze indruk bleek mij bij nadere beschouwing onjuist, want bijv. de jaartallen, die daarin voorkomen laten aan juistheid niet te wenschen over.

U begrijpt, Mijnheer de Voorzitter, dat waar ik vermoedde, dat het overzicht van de grensquaestie het resultaat was van de vereende geesteskrachten van die twee Excellenties, ik de lezing daarvan met groote verwachtingen begon. Vooral waar eenerzijds Minister de Graaff reeds van een neiging tot mededeelzaamheid in zake deze grensquaestie had blijk gegeven, terwijl anderzijds, tot overmaat van geluk, groote mededeelzaamheid aan de Volksvertegenwoordiging de eenige deugd is, waarop ik Minister van Karnebeek zich ooit in deze Kamer heb hooren beroemen; of liever gezegd; bijna heb hooren beroemen, want iemand van zijn geestelijke distinctie vindt het natuurlijk ondelicaat zijn eigen mérites ostentatief te souligneeren.

Helaas, Mijnheer de Voorzitter, mijn verwachtingen werden deerlijk teleurgesteld. Wat de oorzaak was van mijn groote verwachtingen, is waarschijnlijk juist de oorzaak van mijn teleurstelling geworden. Het feit, dat twee auteurs aan dit oeuvre hebben gearbeid, is vermoedelijk de oorzaak, dat niet een *einheitlich* werk, niet een goed geheel voor den dag is gekomen.

Het is alsof eerst ieder der Ministers zelfstandig eenige opmerkingen over de grensquaestie heeft geschreven en zij toen, overtuigd van elkaars voortreffelijkheid, elkanders werk niet critisch beschouwd en vergeleken hebben, maar hun beider opmerkingen eenvoudig tot één relaas hebben gerangschikt, overeenkomstig de tijdperken, waarop ze betrekking hadden.

Welk arbeidsprocédé ook bij de productie van deze Memorie van Toelichting moge zijn toegepast, het resultaat is in ieder geval, dat dit gedeelte van die Memorie passages bevat, die de Minister van Buitenlandsche Zaken met ontzetting zal lezen, terwijl andere passages waarschijnlijk den Minister van Koloniën hebben doen uitroepen: En dat staat in een stuk, dat ik heb onderteekend!

Zoo zal Minister van Karnebeek een onaangenaam gevoel gekregen hebben, toen hij in de eerste alinea las, dat er in werkelijkheid geen grensquaestie met Engeland bestaat. Want hij zal zich herinneren, dat door een zijner voorgangers in 1908, als bijlage tot het wetsvoorstel ter goedkeuring van een verdrag met Brazilië, een kaart aan de leden dezer Kamer is overgelegd, waarop zeer duidelijk is aangegeven, dat er, wat de westgrens ten zuiden van de samenvloeiing van de Coeroeni- en de New-River betreft, een quaestie bestaat. De Minister kan zich ook niet troosten met de gedachte: Enfin, die kaart van 1908, die zal nu wel vergeten zijn, en bovendien: dat was vóór mijn tijd. Want hij zal zich ook herinneren, dat in 1922 door het Departement van Koloniën¹⁾ is uitgegeven een „Handboek voor de kennis van Nederland en Koloniën en dat in deze officieele kenbron der waarheid een kaart van Suriname is opgenomen, waarop in de toelichting o.a. gedrukt staat:

„het ongekleurde gebied tusschen de Nieuwe Rivier en de Coeroeni-Rivier (is) nog betwist.”

Het blijft niet bij dezen eersten schrik.

In de derde alinea toch leest hij:

„Wat aangaat de scheiding tusschen Suriname en Britsch-Guyana lijdt het geen twijfel, dat, sedert Suriname in 1816 onder Nederlandsch gezag is teruggebracht, steeds de Corantijn als grensrivier heeft gegolden. Dat de linkeroever van die rivier de grenslijn uitmaakt en dus de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort, vindt sinds lang in de practijk bevestiging.”

Als de Minister van Buitenlandsche Zaken dit leest, zal hij zich herinneren, hoe een zijner ambtsvoorgangers, de heer de Marees van Swinderen, in 1913 in diens Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer iets heel anders had verklaard. nl.:

„De opmerking, dat uit de laatst bekende nasporingen zou gebleken zijn, dat de New-River de eigenlijke Corantijn is en diensvolgens de grens zou vormen tusschen Suriname en Britsch-Guyana, berust op een dwaling. Integendeel is het op gronden van historischen en volkenrechtelijken aard en in overeenstemming met de Britsche Regeering als een uitgemaakte zaak te beschouwen, dat die grens wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Cutari-Curuni, op welken waterloop in zijn geheel toepasselijk zijn de gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren geldende.”

¹⁾ Niet „Koloniën,” maar Buitenlandsche Zaken. *H. D. B.*

Volgens deze officieele mededeeling van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Staten-Generaal in 1913 staat het dus vast, dat niet de geheele Corantijn-rivier aan Nederland behoort, maar dat de grens midden door die rivier loopt, overeenkomstig de gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren.

Maar in deze Memorie van Antwoord, dus in een officieele mededeeling van den Minister van Koloniën aan de Staten-Generaal, wordt verklaard dat de Corantijn over de volle breedte steeds Nederlandsch gebied is geweest, en wordt dus feitelijk gezegd, dat de pertinente verklaring van Minister de Marees van Swinderen volkomen onjuist is geweest.

Nu zijn de finesses van onze buitenlandsche politiek voor ons profane leden der Volksvertegenwoordiging als een boek met zeven zegelen gesloten. We mogen af en toe den band van dat boek eens bewonderen, maar veel meer krijgen we gewoonlijk er niet van te zien. Ik kan dus niet uitmaken, welke van die twee officieele verklaringen in strijd met de waarheid is. Voor zoover ik mij, dank zij de omstandigheid, dat er over deze grensquaestie een vrij uitgebreide niet officieele literatuur bestaat, daarover een oordeel heb kunnen vormen, geloof ik, dat de mededeeling van den Minister van Koloniën juist is. Ik heb er daarom niets tegen, dat in deze Memorie van Antwoord zoo'n kras démenti wordt gegeven aan Minister de Marees van Swinderen.

Maar u begrijpt, Mijnheer de Voorzitter, dat Minister van Karnebeek deze passage uit de Memorie van Antwoord met eenige ontzetting heeft gelezen. Want al is hij het volkomen met zijn ambtgenoot van Koloniën eens, hij zou, als omzichtig diplomaat, een démenti aan één zijner ambtsvoorgangers natuurlijk alleen niet zoo kras en overduidelijk hebben willen formuleeren.

Meer nog echter dan de Minister van Buitenlandsche Zaken geeft de Minister van Koloniën zelf reden tot ontstemming over dit deel van de Memorie van Antwoord. Wat bijv. in de vierde alinea daarvan aan geschiedschrijving wordt ten beste gegeven, is van een zoodanig gehalte, dat de gedachte, dat hij dit met zijn naam heeft onderteekend, den Minister zeker een bloot op de kaken zal hebben gejaagd.

Toen in den Franschen tijd geheel Guyana in Engelsch bezit was gekomen, lag de westgrens van Suriname westelijker dan thans; zij liep door de Duivelskreek in het tegenwoordige Britsch-Guyana. In 1799 zijn de Engelsche Gouverneurs van Suriname en Berbice metelkander overeengekomen de grens tusschen hun Gouvernementschappen wat naar het oosten te verplaatsen, zoodat voortaan al het land ten westen van de Corantijn tot Berbice zou behooren.

Die grensregeling werd gehandhaafd, toen na den vrede van Parijs in 1815 Suriname weer definitief aan Nederland werd teruggegeven. Het land bewesten de Corantijn bleef dus Engelsch gebied.

Nu wordt de Corantijn gevormd door de samenvloeiing van twee rivieren waarvan de meest westelijke New-River is en de meest oostelijke de Coeroeni. Naar mijn meening is de New-River de eigenlijke bovenloop van de Corantijn en is de Coeroeni alleen als een belangrijke zijrivier te beschouwen. Maar ik wil dit in het midden laten en dus enkel er op wijzen, dat de Corantijn twee bronrivieren heeft: de New-River en de Coeroeni. Beschouwt men nu de New-River als den bovenloop van de Corantijn, dan is het land tusschen de twee bronrivieren Nederlandsch gebied; beschouwt men daarentegen de Coeroeni als den bovenloop van de Corantijn, dan

komt deze landstreek aan Engeland toe. Dit kon echter in het begin van de 19de eeuw geen aanleiding tot eenige grensquaestie geven om de eenvoudige reden, dat men destijds enkel een deel van den benedenloop van de Corantijn kende en van het bestaan van die twee bronrivieren volkomen onkundig was.

Nu verhaalt ons de Memorie van Antwoord:

„De vraag, welke de eigenlijke bronrivier was van de Corantijn en dus uit aardrijkskundig oogpunt als grensrivier was aan te merken, kwam het eerst in 1840 aan de orde, toen de Britsche Regeering zich had voorgenomen om den heer Schomburgk een onderzoek op te dragen in de binnenlanden van Britsch-Guyana tot opnemning der grenzen van die kolonie.”

Om de volslagen onjuistheid van deze officieele geschiedschrijving aan te toonen, behoef ik slechts twee feiten te noemen: de Coeroeni werd eerst ontdekt door Schomburgk in 1843 en de New-River werd eerst ontdekt door Barrington Brown in 1871. Er kan dus onmogelijk sprake van zijn, dat daarover in 1840 een grensquaestie kon bestaan.

Dan laat de Memorie van Antwoord de mededeeling volgen, dat de Britsche Regeering onze Regeering toen heeft uitgenoodigd om een gemachtigde aan te wijzen, die bij deze opnemingen tegenwoordig zou wezen, ten einde van dat onderzoek gebruik te maken, om mogelijk bestaande verschillen van inzichten uit den weg te ruimen.

Deze mededeeling komt mij eenigszins wonderlijk voor. Want die reis was niet maar een tochtje langs de grens, waarbij men een gemachtigde van een andere mogende kan inviteeren. Hét was een zeer langdurige en moeitevolle expeditie in onbekende, deels onbewoonde en moeilijk toegankelijke streken. En het grootste deel van de tocht ging door de binnenlanden van Britsch-Guyana en het Noorden van Brazilië. Eerst in het laatste deel van zijn reis heeft Schomburgk, op aanwijzingen van Indianen, de Coeroeni ontdekt en, omdat zijn levensmiddelen begonnen op te raken, is hij, om aan den hongerdood te ontkomen, met den meest mogelijke spoed de rivier afgezakt. Er was dus ook, gesteld, dat er in 1843 in die wildernis een telegraafkantoor had gestaan, geen tijd en gelegenheid aan een Nederlandsch gemachtigde de plaats te seinen, waar men hem verwachtte. Bovendien zou die gemachtigde, gesteld, dat hij met een expeditie klaar stond, minstens een week of zes nodig hebben gehad, om Schomburgk te bereiken. Ik vermoed daarom, dat ook dit verhaal omtrent die Britsche invitatie op een misverstand berust. Trouwens, van een grensquaestie uit die dagen is mij alleen iets bekend uit een boekje, dat Schomburgk in 1840 uitgaf. Hierin schrijft hij, dat de Corantijn de natuurlijke oostgrens van Britsch-Guyana vormt, maar merkt hij terloops op, dat de Hollanders aanspraak maken op het gebied tot aan de Duivelskreek. Aan de quaestie van de twee bronrivieren kon hij natuurlijk niet denken, omdat die rivieren geen van beide ontdekt waren.

Na 1843 heeft men vermoedelijk op gezag van Schomburgk aangenomen, dat de Coeroeni de bovenloop van de Corantijn vormde. Of de Britsche Regeering aan de Nederlandsche Regeering van die ontdekking officieel mededeeling heeft gedaan, blijkt uit de Memorie van Antwoord niet. Toch is, voor de beoordeeling van het verder verloop van de zaak, van belang om te weten of dit inderdaad is geschied en de Coeroeni toen officieel tot grensrivier is geproclameerd.

Ik zou daarom den Minister willen verzoeken over te gaan tot publicatie

van de bewuste uitnoodiging der Britsche Regeering en van de over die expeditie van Schomburgk tusschen de Gouverneurs van Suriname en Demerara gevoerde correspondentie, en daarbij tevens te willen mededeelen of en, zoo ja, wanneer een officieele Engelsche mededeeling van de ontdekking van de Coeroeni is ontvangen.

De tegenwoordige grensquaestie kon eerst ontstaan, toen in 1871 Barrington Brown de New-River ontdekte en op grond van zorgvuldige onderzoekingen en opmetingen tot de conclusie kwam, dat deze rivier en niet de Coeroeni als de bovenloop van de Corantijn moest worden beschouwd.

Nu zegt de Minister wel in de eerste alinea van dit deel van de Memorie van Antwoord, dat die grensquaestie niet bestaat, maar dit was blijkbaar een *slip of the pen*, want in de vier laatste alinea's geeft hij een uiteenzetting, waaruit duidelijk blijkt, dat die grensquaestie wel bestaat.

Uit die uiteenzetting blijkt, dat de Nederlandsche Regeering, in of na het jaar 1899, en naar aanleiding van een bepaling in de arbitrale uitspraak in zake een grensquaestie tusschen Engeland en Venezuela, een verhoog heeft gericht tot de Engelsche Regeering; en dat zij daarin te kennen gaf, dat zij de New-River en niet de Coetari-Coeroeni als de grensrivier beschouwde. Uit wat de Minister omtrent het antwoord van de Britsche Regeering mededeelt, leid ik af, dat het antwoord van lord Salisbury ongeveer hierop neerkwam: U kunt met uw Nieuwe Rivier gerust thuis blijven, want ik houd mij aan de oude Coeroeni. En ik wil daar verder heelemaal niet meer over discussieeren.

In ieder geval blijkt duidelijk, dat de meeningen van beide Regeeringen lijnrecht tegenover elkaar stonden en dat er dus inderdaad een grensquaestie en zelfs een van zeer ernstigen aard was ontstaan.

En die quaestie bestaat — volgens het slot van 's Ministers uiteenzetting — nog.

Want de Minister eindigt — op een spannend moment; ik dacht, dat het interessante nu juist zou komen — zijn uiteenzetting met de mededeeling.

„De opvolgende Regeeringen hebben geen aanleiding gehad, om sindsdien op deze aangelegenheid terug te komen.”

Beteekent dit, dat de Nederlandsche Regeering zich zonder meer bij het standpunt van Lord Salisbury heeft neergelegd? Heeft ze geantwoord: Als u het niet met mij eens is dan is mij dit ook goed; u zult wel gelijk hebben?

Ik weet het niet, Mijnheer de Voorzitter, maar het lijkt me onwaarschijnlijk. Immers, Minister Pleyte heeft bij een van de gelegenheden, dat in de Kamer over deze zaak werd gesproken, woorden gebezigd, die aan het heldhaftigst gebrul van den Nederlandschen Leeuw deden denken.

We dienen in ieder geval te weten, waar wij aan toe zijn. En ik zou daarom den Minister in overweging willen geven, om nu eindelijk eens over te gaan tot publicatie van het antwoord van de Britsche Regeering en de eventueel naar aanleiding van dat antwoord onzerzijds opgestelde nota's.

En als onze Regeering toch aan het publiceeren gaat, zou ze daaraan nog een kleinigheid kunnen toevoegen.

Ik geloof nl., dat, toen Zijn Excellentie in de Memorie van Antwoord schreef, dat na het antwoord van Lord Salisbury nooit meer op deze zaak was teruggekomen, zijn geheugen hem een oogenblik in den steek heeft gelaten en dat hij niet gedacht heeft aan een regeling van deze grensquaestie, die in 1903 buiten voorkennis der Staten-Generaal tot stand is gekomen.

Het bestaan van die regeling is tot 1913 geheim gebleven en is ook toen of later nooit aan de Staten-Generaal medegedeeld.

Maar op 5 Mei 1913 had in Paramaribo een vergadering van de Koloniale Staten plaats, waarin de gemachtigde van de Regeering, de procureur-generaal, bij een discussie over deze grensquaestie het woord vroeg en mededeelde, dat omtrent die grensregeling reed in 1903 een beslissing had plaats gevonden. Bij zijn repliek heeft hij daaraan nog toegevoegd, dat wanneer de Nederlandsche Regeering vergunning zou verleenen tot overlegging van de betrekkelijke correspondentie, blijken zou, dat die beslissing niet lichtvaardig was genomen, maar in overeenstemming was met het advies van den Raad van State.

Ik meen, Mijnheer de Voorzitter, waar wij de praktijken der geheime diplomatie natuurlijk al lang hebben afgezworen, ook de stukken betreffende dit deel van de grens geschiedenis gevoeglijk kunnen worden gepubliceerd.

Ik begrijp trouwens niet, waarom de Regeering ten aanzien van deze zaak lichtschuw zou wezen.

Misschien vreest de Minister, dat, wanneer hij de waarheid aangaande deze grensquaestie onthult, het hem zal gaan als de „Jüngling“ uit „Das verschleierte Bild zu Saïs“, dat hij „besinnungslos und bleich“ zal neerstorten, en dat „seines Lebens Heiterkeit auf ewig dahin“ zal zijn.

Ik geloof, dat deze vrees zeer overdreven is.

Want wat zouden wij door die onthulling te zien kunnen krijgen?

In het allerergste geval dit:

Dat ruim twintig jaar geleden, toen het Departement van Buitenlandsche Zaken onder leiding [stond] van een Staatsman, die zich op het gladde ijs der internationale politiek niet met dezelfde zekerheid bewoog als op den parketvloer van de danszaal, onze diplomatie niet opgewassen was tegen een Engelsch Staatsman van het kaliber van Lord Salisbury.

Dat er destijds met Engeland over die grensquaestie wel is waar geen geheim verdrag is gesloten, maar dat er toch een soort regeling tot stand is gekomen, die eigenlijk niet geheel buiten medeweten van de Staten-Generaal tot stand had mogen komen.

Wanneer dit aan den dag kwam, zou het natuurlijk voor de Regeering zeer onaangename gevolgen kunnen hebben, indien het feiten betrof, die kort geleden waren voorgevallen. Maar zij liggen al een twintig jaren achter ons. In een tijd, waarin wij zoo snel leven als den onzen, behooren zij dus al tot de geschiedenis. De tegenwoordige Regeering behoeft dus tegen het bekendmaken van die historische feiten evenmin bezwaar te hebben als bijv. de heer de Monté ver Loren of de heer van Voorst tot Voorst tegen een publicatie betreffende den moord op Floris V of den moord op Aleid van Poelgeest of een der andere heldendaden, waardoor de Nederlandsche adel in onze geschiedenis een rol heeft gespeeld.

En welke regeling er ook getroffen zijn moge, een definitieve en ons land bindende overeenkomst kan natuurlijk niet zonder voorkennis der Staten-Generaal tot stand zijn gekomen.

De mogelijkheid bestaat dus om de grensquaestie door middel van arbitrage of door tusschenkomst van het internationaal rechtsinstituut van den Volkenbond op te lossen.

De gezindheid van den tegenwoordigen Engelschen Minister van Buitenlandsche Zaken maakt het zeer waarschijnlijk, dat Engeland thans tot een dergelijke oplossing zal willen medewerken.

Ook daarom meen ik, dat het gewenscht is om de politiek van angstige verheimelijking ten spoedigste te laten varen.

De Minister van Koloniën, die in deze vergadering verscheidene sprekers te beantwoorden had, heeft aan het zeer gedocumenteerde betoog van den heer IJzerman geen recht laten wedervaren. Misschien wenschte Zijne Excellentie dit anders, maar bij zulk een debat is het bezwaarlijk te verwachten dat de sprekers elkaars argumenten op den voet volgen. Men moet ook rekening houden met het geduld of liever ongeduld der Kamer.

Het antwoord van den Minister luidde:

II. Mijnheer de Voorzitter! De eerste spreker, die het woord heeft gevoerd over de ontwerp-begroting voor de kolonie Suriname, was de heer IJzerman. Deze geachte afgevaardigde heeft zich in de eerste plaats beziggehouden met het vraagstuk van de beteekenis der Corantijn-rivier als westelijke grens van Suriname. Wanneer ik den heer IJzerman wel heb gevolgd, heeft hij twijfel geopperd omtrent een paar mededeelingen, die in de Memorie van Antwoord zijn gedaan.

In de eerste plaats betrof dit de mededeeling:

„De vraag, welke de eigenlijke bronrivier was van de Corantijn en dus uit aardrijkskundig oogpunt in den bovenloop als grensrivier was aan te merken, kwam het eerst in 1840 aan de orde, toen de Britsche Regeering zich had voorgenomen om den heer Schomburgk een onderzoek op te dragen in de binnenlanden van Britsch-Guyana tot opnemning der grenzen van die kolonie.”

Dat onderzoek heeft plaats gevonden in 1843, en nu opperde de geachte afgevaardigde twijfel omtrent de mogelijkheid, dat in 1840 reeds zou zijn gerezen de gedachte aan een begrenzing van de kolonie door een rivier, die eerst in 1843 werd ontdekt. Ik geloof, dat die opmerking niet juist is. *De opnemning — niet de ontdekking — heeft door Schomburgk plaats gevonden. De rivier was lang te voren althans bij name bekend.* Eenige onderlinge tegenpraak in de mededeelingen is dus niet aanwezig. Wel degelijk is in 1840 reeds gedacht aan de rivier Coeroeni als grensrivier in den bovenloop van de Corantijn, al heeft eerst later, daadwerkelijk de genoemde onderzoeker zijn tocht naar de Coeroeni aangevangen.

In de tweede plaats heeft de heer IJzerman in dit zelfde verband gewezen op de volgende mededeeling:

„Twijfel omtrent dit punt deed zich naderhand voor, nadat in April 1889 de toenmalige Gouverneur van Suriname er de aandacht op had gevestigd, dat blijkens een in 1875 in Engeland verschenen verslag omtrent onderzoekingen van den geoloog Barrington Brown niet de Coeroeni, die tot dusver voor de verlenging van de Corantijn gold, maar een andere, meer Westelijk gelegen, rivier voor het boven-deel van dezen stroom moest worden gehouden.”

De heer IJzerman — alweer wanneer ik hem juist begrepen heb — twijfelde er aan, of niet reeds te voren reden heeft bestaan tot de veronderstelling, dat de bekende driehoek tusschen die twee rivieren zou uitmaken een deel van Suriname.

Die veronderstelling schijnt mij bezwaarlijk aanneembaar toe. Wel kan ik de verzekering geven, dat, niettegenstaande inderdaad op een kaart, die later van Overheidswege in Suriname is samengesteld, te kennen is gegeven, dat dit terrein *min of meer dubieus was*, wat betreft de vraag of het behoorde tot het Nederlandsche of tot het Engelsche gebied, de Regeering het standpunt inneemt, dat met het oog op de voorhanden gegevens voor het oogenblik voor haar geen reden bestaat om nader op de zaak in te gaan. Mocht het zijn, dat zich geheel nieuwe aspecten openbaren, dan spreekt het vanzelf, dat in dit standpunt wijziging zou kunnen komen, maar in het tegenwoordig stadium bestaat voor de Regeering geen reden tot eenig verder onderzoek, nog minder om aan eenige arbitrage te denken. Het is mij bekend, dat omstreeks 1913 de procureur-generaal in de Koloniale Staten zich *zeer vaag* heeft uitgelaten over het hier besprokene. Een grensregeling echter van 1913 met de Britsche Regeering is mij niet bekend. Ik kan ook niet de minste toezegging doen omtrent publicatie van stukken. Practisch zou die ook niet de geringste waarde hebben.

Ik volg nu den loop van de zaak in de Eerste Kamer. In het Voorloopig Verslag over de Surinaamsche begrooting voor 1924 ging men uitvoerig op de zaak in:

Grensregeling. Deze reeds zoo oude lijdensgeschiedenis schijnt maar geen einde te nemen. Ondanks herhaalden schriftelijken en mondelingen aandrang in de Volksvertegenwoordiging is men er niet in geslaagd om eene openhartige mededeeling over den waren stand van zaken en inzage van de met de Engelsche Regeering gewisselde stukken te ontvangen; gedane beloften werden niet gehouden, klaarheid werd nimmer verkregen.

Daarom wenschte het lid, dat deze aangelegenheid ter sprake bracht, de zaak, waarom het gaat, nog eens uitvoerig uiteen te zetten, in het vertrouwen eindelijk een afdoend antwoord te mogen ontvangen.

Bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1923 heeft de Minister van Koloniën in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer gezegd: „De in het Voorloopig Verslag verzochte uiteenzetting nopens bestaande vraagpunten ter zake van de westgrens van Suriname, hoopt de ondergeteekende, voor zooveel vereenigbaar met de beperking in het tweede lid van artikel 95 der Grondwet, te zijner tijd te kunnen verstrekken in een, na overleg met zijn ambtgenoor van Buitenlandsche Zaken ten behoeve van de Staten-Generaal te maken overzicht, met de samenstelling waarvan eenige tijd gemoeid zal zijn.”

Als dit toegezegde „overzicht” kan niet aanvaard worden, hetgeen de Minister mededeelt in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begrooting van Suriname voor 1924. Die mededeelingen zijn onvolledig en laten in het duister datgene waar het juist op aan komt. Het volle licht kan alleen schijnen, wanneer *alle* bescheiden van 1840 af ter kennis der Staten-Generaal gebracht worden.

In zijne rede in de Tweede Kamer op 8 April j.l. (blz. 1788 e.v.) heeft de heer IJzerman de onjuistheid van de mededeelingen van den Minister uitvoerig aangetoond.

Sedert tal van jaren dringen zoowel de Tweede als de Eerste Kamer aan op meer licht in deze zaak en telkens ontwijkt de Regeering een volledig

antwoord. Dat aandringen heeft althans dit resultaat gehad, dat Minister de Graaff — in overleg met Minister van Karnebeek — verklaard heeft, dat „de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort”. Daarmede is een onbewimpeld démenti gegeven aan de verklaring door Jhr. de Marees van Swinderen in 1913 in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer gegeven, dat „in overeenstemming met de Britsche Regeering” hier zouden gelden de gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren. Hadden de Staten-Generaal niet voet bij stuk gehouden, dan zoude dit démenti zijn uitgebleven.

Bij de arbitrale uitspraak van 1899 in zake het grensgeschil tusschen Britsch-Guyana en Venezuela, werd incidenteel de Coetari, de bovenloop van de Corantijn, de grens tusschen Nederland en Britsch-Guyana [genoemd].

„Daarop — aldus de Minister — wordt in opdracht der Nederlandsche Regeering aan de Britsche Regeering te kennen gegeven, dat haars inziens de uitspraak van het scheidsgericht geenszins kon praëjudicieeren op onze rechten, om de New-River als grens tusschen de beide Guyana's te beschouwen”.

Er was dus verschil van opvatting, dus eene grenskwestie, die niet mocht geregeld worden buiten de Staten-Generaal om.

„De Britsche Regeering heeft hierop geantwoord, dat zij, waar een bepaalde grens in goede trouw door beide partijen gedurende geruimen tijd wsa aangenomen, niet in eene discussie meende te kunnen treden over de ware bron van de Corantijn als eene aangelegenheid, die van invloed zou kunnen zijn op de grens tusschen beide kolonies”.

Van „goede trouw” kan alleen sprake zijn, zoolang wij meenden, dat de exploratie van Schomburgk vertrouwen verdiende. Hoe heeft onze Regeering gereageerd op de mededeeling van de Britsche? Is zij eenvoudig gezwich? De Minister schrijft: „De opvolgende Regeeringen hebben geene aanleiding gehad, om sindsdien op deze aangelegenheid terug te komen”. Maar dit is in lijnrechten strijd met de bovenbedoelde verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen. Bukken voor de overmacht is nog iets anders dan tot overeenstemming komen. En terwijl er alleen verschil was van meening omtrent de bronrivieren, zoude — als de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen juist ware — bij die „overeenstemming” ook prijs gegeven zijn ons recht op bezit der geheele rivier. Alleen publicatie van alle bescheiden kan ophelderen, wat hier gebeurd is.

De Minister verklaarde, in antwoord op de rede van den heer IJzerman, dat hij niet de minste toezegging kon doen omtrent publicatie van stukken. Waarom deinst de Regeering daarvoor terug? „In het tegenwoordig stadium — aldus de Minister — bestaat voor de Regeering geen reden tot eenig verder onderzoek, nog minder om aan eenige arbitrage te denken”. Wat met „het tegenwoordige stadium” bedoeld wordt en welke „nieuwe aspecten” de Minister verwacht, is allesbehalve duidelijk. Men krijgt uit het geheele antwoord van den Minister den indruk, dat de kern van de zaak hem niet duidelijk is. Eene grensregeling van 1913 met de Britsche Regeering is hem niet bekend, verklaart de Minister. De regeling dateert dan ook van 1903. Maar hoe dit zij, als er geen regeling is, dan is het hoog tijd die thans bij de nieuwe Engelsche Regeering ter tafel te brengen. Onzekerheid van de grenzen is steeds een gevaar.

De Minister ziet, volgens zijn reeds hiervoren genoemd antwoord, in

die publicatie der bescheiden geen practisch belang. Dat zal eerst blijken, als ze gepubliceerd zijn.

Weer was het antwoord van den Minister zeer onbevredigend. Het was het geredeneer van iemand, die met een zaak verlegen zit en niet goed er uit weet te komen:

III. *Grensregeling*. Het uitvoerig betoog van het lid, dat opnieuw de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana ter sprake bracht, kan den ondergeteekende niet terugbrengen van het standpunt, dat het *tegenwoordig stadium* van die zaak geene openbaarmaking van stukken zou motiveeren. De zienswijze van de Britsche Regeering, dat, waar gedurende een lange reeks van jaren in goede trouw eene bepaalde rivier — in casu de Coetari-Coeroeni — als grens was beschouwd, Zij niet in eene discussie meende te kunnen treden over de ware bron van de Corantijn als eene aangelegenheid, die van invloed zou kunnen zijn op de grens tusschen beide kolonies, heeft bij bedoeld lid de tegenwerping ontmoet, dat van „goede trouw” alleen sprake kon zijn, zoolang men vertrouwen meende te moeten stellen in de exploratie van Schomburgk, in het jaar 1843, waarbij de Coeroeni als bronrivier was aangewezen. *Aan de aandacht van dat lid was het blijkbaar ontgaan, dat ook voor dien tijd ter zake zich geen twijfel voordeed.* Eerst de opdracht van Britsche zijde tot de evenvermelde exploratie deed het vraagpunt naar voren komen, welke uit een aardrijkskundig oogpunt de eigenlijke bronrivier was van de Corantijn.

Tegenover de bevinding nu van genoemden onderzoeker valt niets te stellen dan het feit, dat in latere jaren de geoloog Barrington Brown tot het besluit was gekomen, dat niet de Coeroeni maar een andere, meer westelijk gelegen tak, de zoogenaamde New-River, in *aardrijkskundigen zin* voor het bovendeel van de Corantijn moest worden gehouden. Bekendheid met dat feit moge de Nederlandsche Regeering aanleiding hebben gegeven om, toen een arbitrale uitspraak in 1899 inzake de grensregeling tusschen Britsch-Guyana en Venezuela indirect ook de beteekenis aanroerde van de Coetari-rivier met betrekking tot de Corantijn, tegenover de Britsche Regeering zeker voorbehoud uit te spreken, het is alleszins verklaarbaar dat, gelijk in voormelde Memorie van Antwoord mede geconstateerd, de opvolgende Regeeringen het daarbij hebben gelaten en geene aanleiding hebben gevonden om nader op deze aangelegenheid terug te komen. In de gegeven omstandigheden zou inderdaad geen genoegzame reden daarvoor hebben bestaan.

Bij de openbare behandeling der begrooting op 19 Juni 1924 verloor senator van Kol zijn geduld, wat uit zijn hiervolgende rede blijkt:

Dan, Mijnheer de Voorzitter, de uiterst onverkwikkelijke quaestie, door het moedwillig uitstellen, het er omheen draaien, enz., in plaats van duidelijk te zeggen, hoe de toestand is in het heden en verleden van de *grensquaestie langs de Corantijn-rivier*. In 1921¹⁾ heeft de Minister ons beloofd een exposé te geven; wij wachten er nog op. In de Memorie van Antwoord van de Tweede Kamer geeft de Minister — mijn partijgenoot IJzerman heeft het aangetoond — allerlei onjuiste mededeelingen. Hij zei in zijn ge-

¹⁾ Moet zijn 1923, H.D.B.

wone geestige en ronde taal, „het is al weer de gewone *mélange* van halve en heele waarheid”, en hij concludeert te recht, dat het de plicht is der Volksvertegenwoordiging „even volhardend te streven om de waarheid aan het licht te brengen, als de Minister zulks doet om de waarheid te verduisteren”. Het antwoord, dat wij nu gekregen hebben naar aanleiding van die zelfde vraag — want die vraag zal jaar in jaar uit terugkomen in beide Kamers — getuigt al weer van onwil, van onwetendheid en is een aaneenschakeling van scheeve voorstellingen. Die heele quaestie lost zich op in 2 vraagstukken, het vraagstuk van den bovenloop der Corantijn en aan wie de breede bedding van de rivier met zijn talrijke eilanden behoort.

De *bovenloop van de Corantijn* was tot 1843 onbekend. Schomburgk heeft op last van de Engelsche Regeering in 1836 daarnaar een onderzoek ingesteld, maar hij kwam niet verder dan de Smith-Barrow vallen, verre van de plek dus waar de samenvloeiing van de Coeroeni en de New-River plaats vindt. Hij erkende enkele jaren later in zijn *Reise in Guyana*, dat men van de Corantijn nog bitter weinig afweet. De Engelsche Regeering heeft daarom in 1871 een nieuwe poging gedaan om de ware bronnen van de rivier op te sporen door een opdracht ¹⁾ te geven aan Barrington Brown. Deze heeft toen als den bovenloop der Corantijn de New-River aangewezen. Men leze thans de *Memorie van Antwoord* en zal ervaren hoeveel onjuistheden deze bevat. Vreemd genoeg heeft de Engelsche Regeering — het ware anders een quaestie van internationale hoffelijkheid geweest — daarvan geen kennis gegeven aan onze Regeering, en thans, op de tentoonstelling te Wembley bij Londen, vindt men meerdere kaarten van Britsch-Guyana, waarbij nergens de New-River als grens wordt aangegeven.

Wat is dan toch de reden van dat geheim houden door den Minister? Legt hij zich neer bij die onjuiste bewering van de Engelsche Regeering? Acht hij de zaak afgedaan? Maar waarom spreekt hij dan van „het tegenwoordig stadium”, wat toch wijst op voortgang van behandeling? De tijd dringt, Mijnheer de Voorzitter, en nooit, in lange jaren niet, heeft Nederland zulkeen geschikte gelegenheid gehad om een dergelijke quaestie op billijke en minnelijke wijze te schikken als thans, nu aan het hoofd van de Regeering in Engeland staat een man, rondborstig en eerlijk, ook in diplomatieke kringen als zoodanig erkend, mijn vriend Ramsay Mac Donald. Het blijkt steeds meer urgent om te weten of de strook tusschen de New-River en de Coeroenie, die ongeveer 10 000 □ K.M. bevat, behoort aan Britsch-Guyana, dan wel aan Suriname. De heer Schoch heeft dan ook in de *West-Indische Gids* van Februari jl. er op gewezen, dat de zaak eindelijk moet worden uitgemaakt, daar er een zeer sterke drang heendrijft en groote belangen op het spel staan, nu men hoopt er diamanten te vinden en goede balata-terreinen. De grens moet dus vaststaan, wat op minnelijke wijze en zonder omhaal reeds lang had kunnen geschieden. „Het is een quaestie van tijd”, schrijft de heer Schoch verder, „dat er grensgeschillen zullen ontstaan.” En dan is Leiden in nood.

De Gouverneur van Suriname denkt er ook anders over dan de Minister en schrijft in zijn *Memorie van Antwoord* aan de Koloniale Staten:

„Evenmin als aan de Koloniale Staten is den ondergeteekende iets bekend omtrent het stadium, waarin zich het uiterst belangrijke vraagpunt betreffende de grensregeling tusschen Britsch-Guyana en Suriname thans bevindt.

¹⁾ De opdracht was het instellen van een geologisch onderzoek. H.D.B.

Is ook deze steeds aan actualiteit winnende zaak in zijn aanstaand werkplan opgenomen, de ondergeteekende zal niet nalaten ook na persoonlijk overleg met Dr. H. D. Benjamins, den wakkeren strijder voor dit belangrijk onderdeel der Surinaamsche kwestie, de volle aandacht van het Opperbestuur in te roepen."

Niet minder dan drie leden der Koloniale Staten hebben er hun aandacht aan gewijd bij de jongste begrootingsdebatten. Het blijkt dus duidelijk, dat het is een brandende quaestie, maar de Minister blijft doof voor alle aansporingen, en hij acht dit vraagstuk naar zijn inzicht, dat blijkbaar niet het inzicht is van de personen, die er beter over kunnen oordeelen dan Zijn Excellentie, „practisch zonder waarde". Dat moet nog blijken. Heeft er soms buiten de Volksvertegenwoordiging om, dus in strijd met de Grondwet, een grensregeling plaats gehad tusschen de Nederlandsche en de Engelsche Regeering? Zou dat de reden van de geheimhouding kunnen wezen? Waarom anders niet het volle daglicht? Bezuiniging misschien om wat drukkosten te sparen? Het omgekeerde zal het geval wezen. Want nu zullen de kosten van het jaar in jaar uit drukken van alle besprekingen over dit punt in de gewisselde stukken en van de discussies der beide Kamers over dit onderwerp hooger oploopen, dan die der publicatie van de bescheiden, die ten aanzien van deze grensquaestie na 1840 zijn verschenen?

Een tweede grensquaestie is: wie is eigenaar van de bedding van de Corantijn? De vroegere Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. de Marees van Swinderen ¹⁾ verklaarde, dat de geheele bedding met alle eilanden tot het Nederlandsche territoir behoorde. Is dat zoo, en stemt Engeland daarmee in? Waarom toch eindelijk niet — om van al dit gevraag af te zijn — ronduit mededeeling gedaan van de feiten; waarom niet de volle waarheid door officieele stukken aan het licht gebracht? Wij zullen blijven hameren! Het laatste *Koloniaal Weekblad* spreekt van „een spel van kat en muis". En hoopt, dat de Eerste Kamer zich niet „sans façon door den Minister in een hoek zal laten duwen"; ja het vertrouwt, dat „de zaak tot een bevredigend einde zal worden gebracht." Ik deel die hoop, dat vertrouwen niet, Mijnheer de Voorzitter! En vrees, dat de Minister zal volharden in zijn geheimhouding en niet spoedig, tenzij gedwongen, een waardiger en een meer in 's Lands belang zijnde houding zal aannemen.

De Minster, die op dien laten namiddag veel te beantwoorden had, maakte zich kort van de zaak af.

IV. Aan de orde komt nu de grensregeling met Demerary, een punt, waarover voor mij zeer weinig meer te zeggen valt. In de beschouwingen, die door den geachten afgevaardigde den heer van Kol over deze zaak zijn geleverd, heb ik geen enkel nieuw gezichtspunt kunnen ontdekken. Wat ik alsnog zou willen in het licht stellen, is het feit, dat naar mijn inzien, *wel geheel andere gegevens aanwezig zullen moeten zijn dan de oppervlakkige exploratie, een vijftigtal jaren geleden, van een Engelsch geoloog omtrent den bovenloop van de Corantijn-rivier, alvorens de Nederlandsche Regeering termen aanwezig zou kunnen achten om zich met het Britsche Gouvernement in onderhandelingen te begeven omtrent dit grensvraagstuk. Dergelijke gege-*

¹⁾ Dit is een lapsus van Senator van Kol. Niet Jhr. de Marees van Swinderen heeft dit verklaard, maar Minister de Graaff. H. D. B.

vens zijn thans niet voorhanden. Of de toekomst ze zal brengen, valt niet te zeggen. Voor het oogenblik echter zou naar mijn meening de Nederlandsche Regeering bezwaarlijk aanleiding kunnen vinden tot stappen van dien aard. Van terughouding omtrent den feitelijken toestand is geen sprake. De vraag, door den heer van Kol gedaan, of er misschien een geheim tractaat met Engeland bestaat omtrent de Corantijn-rivier, kan ontkennend beantwoord worden. Ik geloof trouwens niet, dat ook de heer van Kol zelve een oogenblik zich kan voorstellen, dat een dergelijk tractaat aanwezig zou zijn. Staatsrechtelijk zou daarvan geen sprake mogen wezen.

Hiermede is het parlementair tournooi afgelopen. Althans voor dit jaar.

Hoewel niet behoorende tot de tusschen Regeering en Staten-Genraal gewisselde stukken, volg hier, volledigheidshalve, hetgeen Dr. M. van Blankensteijn in „*Neerlandia*” van December 1923, onder het hoofd „*Wat niet moet in Suriname*”, over deze grenskwestie schreef:

.....„Zou de ruimte het toelaten, dan ware het ons mogelijk, nog vele negatief geformuleerde wenschen hier op te sommen. Eén echter mogen wij hier niet achterwege laten. De Nederlandsche regeering *verzuime niet* het land eindelijk een vaste westelijke grens te geven”.....

„Een diepen indruk heeft eens op ons gemaakt de klacht van een Poolschen staatsman, toen een groot gedeelte der grenzen van zijn land — voor een groot deel door eigenschuld overigens — nog niet bepaald waren: „Een land zonder grens is als een mensch zonder huid; het doet zich pijn, waar het met anderen in aanraking komt”.

„Inderdaad is de Westgrens van Suriname ten Zuiden van de splitsing der Corantijn, nog niet door een afdoende regeling met Engeland vastgesteld. Het is werkelijk een plek zonder huid, die onder omstandigheden bijzonder ontvankelijk zou blijken voor leelijke besmetting. Is er bacillengevaar in die streek? Het antwoord kan zeer ondubbelzinnig zijn: Er is geen gedeelte van Suriname, waar de kansen, dat er diamant zal worden gevonden groter zijn dan juist in dit, aardrijkskundig reeds bepaald, maar staatkundig nog betwiste Nederlandsche gebied.

De geschiedenis heeft geleerd, dat groote mogendheden ten opzichte van gebiedsvragen niet handelbaarder worden, als er in dat betrokken gebied goud of edele steenen worden gevonden.

Wij zouden wenschen, dat deze lessen der geschiedenis niet vergeten werden.”.....

De heeren IJzerman en van Kol hadden zeker meer dan voldoende aanleiding tot repliek, maar schijnen daartoe geen gelegenheid gevonden of om bijzondere redenen daarvan afgezien te hebben. Het zij mij daarom veroorloofd hier eenige opmerkingen te laten volgen met betrekking tot verschillende uitingen van den Minister. Daarbij

zal ik niet kunnen vermijden nu en dan te herhalen hetgeen vroeger door mij geschreven of door evengenoemde sprekers gezegd is.

I. De verklaring van den Minister dat „*van een zoodanige grensquaestie in werkelijkheid niet gesproken kan worden*” is een stout stuk en bewijst eenvoudig dat Zijne Excellentie zich niet op de hoogte heeft gehouden van hetgeen in de laats 25 jaren over deze kwestie in de Staten-Generaal te doen is geweest en van hetgeen daarover is geschreven.

Dat in 1840 de vraag aan de orde kwam „welke de eigenlijke bronrivier was van de Corantijn en dus uit een aardrijkskundig oogpunt in den bovenloop als grensrivier was aan te merken”, is niet juist. Men wist niets van den bovenloop, dus ook niet of er meer dan één bronrivier was, ofschoon men dat wel mocht vermoeden. In zijn in 1841 verscheen boek „*Reisen in Guiana und am Orinoko*” moest Schomburgk nog verklaren: „*von dem Berbice und Corantijn wissen wir nur wenig*”. Ik kon dan ook in mijn eerste artikel over „*De grenzen van Nederlandsch Guiana*”, in het „*Tijdschr. v. Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap*” December 1898, verklaren dat alle kaarten van de Boven-Corantijn vóór de tweede reis van Schomburgk in 1843 op pure fantasie berusten.

De heer IJzerman heeft reeds het onwaarschijnlijke er van aangetoond dat onze Regeering zou zijn uitgenoodigd om een gemachtigde aan te wijzen „*die bij deze opnemingen*” [door Schomburgk] *tegenwoordig zou zijn*”. In mijn artikel in „*De West-Indische Gids*” van November 1920 wees ik daar reeds op. Een andere grond voor twijfel bestaat daarin dat — voorzooveel ik heb kunnen navorschen — Schomburgk de grenzen van Britsch-Guiana met Venezuela en Brazilië ook geheel zelfstandig heeft opgenomen. Deze beide landen hebben zich niet neergelegd bij de exploratie van Schomburgk. Hun grenzen met Britsch-Guiana zijn bij arbitrage vastgesteld. Alleen de publicatie van de uitnoodiging der Britsche Regeering en van die van den Gouverneur van Britsch-Guiana kan de waarheid aan het licht brengen. Het is te eenenmale onver-

klaarbaar waarom de Regeering halsstarrig weigert daartoe over te gaan. Die bescheiden zijn reeds meer dan 80 jaar oud en dus „geschiedenis”.

Maar aangenomen dat de bedoelde uitnoodiging werkelijk is gedaan en dat wij geen gemachtigde hebben aangewezen, dan volgt daaruit geenszins dat wij verplicht zouden zijn ons neer te leggen bij een foutief gebleken opneming van Schomburgk, waarvan de uitkomst misschien niet eens officieel aan onze Regeering is medege-deeld.

De Britsche Regeering voert aan dat „een bepaalde grens in goede trouw door beide partijen gedurende geruimen tijd was aangenomen”. Maar het motief voor het in goede trouw aannemen verviel op het oogenblik dat de exploratie in welker deugdelijkheid wij vertrouwen hadden gesteld, bleek dat vertrouwen niet te verdienen.

Het eenige wat daartegen in het midden gebracht zou kunnen worden is, dat onze Regeering dadelijk na de verschijning van Barrington Brown's boek in 1875 aandacht aan de zaak had moeten wijden. Maar hoogst waarschijnlijk heeft onze Regeering niet gelet op de verschijning van het boek ¹⁾ en misschien heeft ook het Foreign Office toen ter tijd geen acht geslagen op Brown's ontdekking, waarvan men toch anders mededeeling aan onze Regeering zou verwacht hebben.

Volgens den Minister zouden de waarnemingen van Barrington Brown „niet langs officieelen weg bevestigd zijn”. Wat met dien „officieelen weg” bedoeld wordt, is niet te raden. Brown had een officieele opdracht, zijn boek is een officieele uitgave. Meent Zijne Excellentie, dat de waarnemingen van Schomburgk wèl „langs officieelen weg” bevestigd zijn?

Wanneer en door wien?

De verklaring van den Minister wordt een farce wan-

¹⁾ Het boek komt niet voor in den Catalogus van de Bibliotheek van het Departement van Koloniën van 1884. Ook niet in de Vervolgen van 1887 en 1889. Het verschijnt eerst in het derde Vervolg, dat den datum 1891 draagt. Waarschijnlijk is het boek aangeschaft nadat in 1889 uit Suriname daarop de aandacht van den Minister van Koloniën was gevestigd.

neer men bedenkt dat de waarnemingen van Brown *nooit zijn weersproken*, terwijl van die van Schomburgk de onjuistheid is aangetoond door Brown, *die een officiële opdracht had*, gelukkig niet om grenzen te zoeken. Van belang zijn hier ook de opmerkingen van C. H. de Goeje op blz. 157 van zijn „*Verslag der Toemoekhoemak-Expeditie*”, Leiden 1908.

Na de arbitrale uitspraak van Parijs in 1899 gaf de Nederlandsche Regeering aan de Britsche te kennen, dat die uitspraak geenszins kon praejudicieeren *op onze rechten om de New River als grens tusschen de beide Guyana's te beschouwen*.

De Britsche Regeering ging hierop niet in.

Ziedaar de grenskwestie, waarvan opvolgende Ministers beweren dat ze niet bestaat.

Alsof het de eenvoudigste zaak ter wereld ware, zegt de Minister langs zijn neus weg: „De opvolgende Regeeringen hebben geene aanleiding gehad, om sindsdien op deze aangelegenheid terug te komen”.

Op den brief van Lord Salisbury is dus niet geantwoord. Dat moet de buitenstaander afleiden uit des Ministers verklaring.

Waren de Britsche argumenten dan onwederlegbaar?

Ik vermoed dat men, inplaats van de correspondentie in handen te stellen van een geograaf, het advies gevraagd heeft van eersterangs diplomaten, die deze eenvoudige zaak door spitsvondigheden hebben vertroebeld. Of is de verklaring deze, dat opvolgende Regeeringen zich nog te zeer vertegenwoordigers van een kleine natie hebben gevoeld om voor onze rechten — de Minister spreekt zelf van onze rechten! — op te komen en die met kracht te verdedigen?

Dit slaat in elk geval niet op den voormaligen Minister Pleyte, die op 20 Januari 1914 verklaarde dat er geen grenskwestie was, maar de verzekering gaf dat hij, als het tot een geschil mocht komen, de Engelsche spreekwijze in de gedachte zou houden: „Beware of quarrel but, being in it, behave that people may beware of you”.

Een zevental jaren vroeger was door verscheidene le-

den der Tweede Kamer — in het Voorloopig Verslag betreffende het ontwerp tot goedkeuring van het tusschen Nederland en Brazilië gesloten verdrag tot regeling der grens tusschen Suriname en Brazilië — twijfel uitgesproken „of de Nederlandsche Regeering in haar diplomatiek beleid met betrekking tot de grenzen van Suriname wel altijd bijzonder gelukkig is geweest, of daarbij niet te veel gestreefd is naar een vriendschappelijke verstandhouding met onze naburen en of daarbij wel altijd genoegzaam rekening is gehouden met de belangen en de rechten der kolonie”.

De vorenstaande opmerkingen betreffen hoofdzakelijk het vraagstuk der bronrivieren van de Corantijn.

„Dat de linkeroever van die rivier de grondlijn uitmaakt en dus de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort, vindt sindslang in de practijk bevestiging”.

Bravo „Excellentie! Maar waarom die slappe vorm? Waarom niet eenvoudig: „De Corantijn is over de volle breedte Nederlandsch gebied”. ¹⁾

Krasser desavoueren van de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen is niet denkbaar!

Daarmede heeft Minister de Graaf het voorbeeld gevolgd van wijlen Lord Salisbury, dat ik in herinnering bracht in „*De West-Indische Gids*” van December 1921 (3e jg. blz. 401).

¹⁾ Is het den Minister bekend dat — terwijl van Britschen kant de Corantijn steeds als een Nederlandsche rivier is beschouwd — op de jongste kaart van Britsch Guiana, „published by authority of His Excellency the Governor Sir Walter Egerton, by L. S. Hokenkerk, Government Surveyor, 1913”, deze aantekening is geplaatst: „The Eastern boundary of the Colony is the middle of the deepest channel ((Thalweg) of the river Courantyne and when an Island is passed the middle of the deepest channel (Thalweg) between the Island and the West bank of the river”. (Zie het artikel „Nogmaals Surinames westgrens”, in „*De West-Indische Gids*” van December 1922, 4de j.g. blz. 409).

Het ziet er niet naar uit of deze grenskwestie een afgedane zaak is, trots de verklaring van den Minister dat — na 1899 — opvolgende Regeeringen geen aanleiding hebben gehad om op deze aangelegenheid terug te komen. De Minister verzuime niet kennis te nemen van het artikel „*De grenskwestie*”, van de hand van den heer L[ey]s in „*De Standaard*” van 11 Augt. 1924.

II. In zijne rede op 8 April 1924 in de Tweede Kamer in antwoord op het betoog van den heer IJzerman verzekert de Minister dat „de opneming — niet de ontdekking — door Schomburgk [heeft] plaats gevonden. De rivier [de Coeroeni] was lang te voren althans bij name bekend”. Het zou den Minister niet gemakkelijk vallen dien ontdekker te noemen. Schomburgk kende hem niet. Of bedoelt de Minister dat de Indianen van het binnenland — de boven Corantijn was onbewoond, zooals Schomburgk en Brown constateerden — wisten dat er een rivier bestond die zij Coeroeni noemden en dat zij de ontdekkers waren? ¹⁾ Even goed zou men kunnen zeggen, dat Brown de New River niet ontdekt heeft en Eilerts de Haan niet de Lucie-rivier, omdat de Indianen die rivieren zeker reeds sedert eeuwen kenden. Dat zou toch een zeer eigenaardige opvatting zijn van aardrijkskundige ontdekkingen. Een bronrivier is niet iets als een bergtop, dien de een ziet en de andere bestijgt.

De Minister spreekt van een kaart, die van Overheidswege in Suriname is samengesteld, waarop te kennen is gegeven, dat het terrein [tusschen Coeroeni en New River] „*min of meer dubieus was*”.

Niet min of meer dubieus, maar dubieus tout court. Doch de heer IJzerman bedoelde niet die kaart, maar de overzichtskaart door de Nederlandsche Regeering aan de Staten-Generaal overgelegd als „Bijlage van de Memorie van Antwoord betreffende het tusschen Nederland en Brazilië gesloten grensverdrag”, en waarop het bedoelde gebied als dubieus — niet „min of meer dubieus” — is voorgesteld.

Op hetgeen de Minister hier zegt over het tegenwoordig stadium en over nieuwe aspecten, die zich zouden kunnen openbaren, kom ik onder IV terug.

Geheel er naast is de meening van den Minister dat de

¹⁾ De „ruylders” of „bokkenruylders”, die eertijds met de Indianen handel dreven, zullen wel niet de bronrivieren van de *onbewoonde* Corantijn bezocht hebben. De door den heer J. W. IJzerman in het „Tijdschrift v. h. Kon. Nederl. Aardr. Genootschap”, 2e serie, deel XXVIII, 1911 blz. 648 v. medegedeelde reis van Sanders in 1720 naar de Boven-Corantijn is zeer problematiek.

procureur-Generaal in Suriname zich in de Koloniale Staten „zeer vaag” over de grenskwestie heeft uitgelaten. De verklaring was integendeel uitvoerig en duidelijk en zeer beslist. Ze is te vinden op blz. 414 van „*De West-Indische Gids*” van December 1922. (4de jaargang)

III. „Het uitvoerig betoog van het lid, dat opnieuw de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana ter sprake bracht, kan den ondergeteekende niet terugbrengen van het standpunt, dat het *tegenwoordige stadium* van die zaak geene openbaarmaking van stukken zou motiveeren”. Aldus de Minister in de Memorie van Antwoord betreffende het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer.

Wat hiervan te zeggen? Niet veel anders dan dat het zeer moeilijk is Zijne Excellentie te overtuigen. Men houde in het oog dat de Minister zijn „standpunt” tot dusver nergens met steekhoudende argumenten heeft toegelicht. Het tot heden aangevoerde motief voor de niet openbaarmaking is feitelijk niet anders dan een variatie op de verklaring van Minister Loudon, in antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over hoofdstuk III (Buitenlandsche Zaken) der Staatsbegroting voor 1914:

„De ondergeteekende kan geene vrijheid vinden om de overlegging van stukken betreffende d grensscheiding tusschen Suriname en Britsch-Guyana te bevorderen”.

Het *tegenwoordige stadium* motiveert geen openbaarmaking van stukken. Wil dit zeggen dat de Minister rekening houdt met een stadium waarin die openbaarmaking wél gemotiveerd zou zijn? Of is het maar een stijlbloempje?

Minister de Graaf vervolgt: „Aan de aandacht van dat lid was het blijkbaar ontgaan, dat ook vóór dien tijd [d.i. vóór de exploratie van Schomburgk in 1843] ter zake zich geen twijfel voordeed”. Wat is van deze opmerking de portée? Vóór de reis van Schomburgk wist men *niets* van het brongebied van de Corantijn. Men was het er over eens dat de Corantijn de grens was. Meer niet. Hoe had er dan van twijfel omtrent de situatie in het bronge-

bied sprake kunnen zijn? Alleen van niet weten kon de rede geweest zijn.

Tegenover de bevinding van Schomburgk — zoo zet de Minister zijn betoog voort — „valt niets te stellen dan het feit, dat in later jaren de geoloog Barrington Brown tot het besluit was gekomen, dat niet de Coeroeni maar een andere, meer westelijk gelegen tak, de zoogenaamde New River, in aardrijkskundigen zin voor het bovendee van de Corantijn moest worden gehouden”.

Alweer die ongelukkige toevoeging „in aardrijkskundigen zin”. In welken anderen zin kan een rivier het bovendee van een andere zijn? Toen Schomburgk werd uitgezonden om de Corantijn op te nemen gold het een aardrijkskundig vraagstuk en een zuiver aardrijkskundig vraagstuk is het nog. Daaraan zit verder niets vast.

Welke reden heeft Zijne Excellentie om met onmiskenbare geringschatting te spreken over het werk van den „geoloog” Barrington Brown? De Minister leze eens in „*De West-Indische Gids*” van November 1920 (2de jaargang, blz. 339—342) de vergelijking van de exploraties van Schomburgk en van den „geoloog” Brown.

Hierbij moge ik in herinnering brengen dat Schomburgk was uitgetrokken om grenzen uit te zetten, dat hij vóór hij de reis ondernam — dus vóór hij iets wist van het brongebied van de Corantijn — in zijn in 1840 verschenen boekje „*Description of British Guiana*” — had verklaard dat de Corantijn haar bron heeft in denzelfden bergketen als de Essequibo „probably 1° N. lat. and about twenty five miles east of the source of the Essequibo”. In hetzelfde boekje had hij nog bezorgdheid getoond, dat Britsch Guiana, als men de grenzen niet vaststelde, gevaar liep de kleinste der drie Europeesche koloniën in Guiana te worden. Men kan dus niet zeggen dat hij papier blanc was toen hij de reis — nog wel van den verkeerden kant — ondernam.

Schomburgk was uitgezonden om het brongebied van de Corantijn te exploreeren. Hij had moeten onderzoeken welke de *belangrijkste* bronrivier en dus de voortzetting van de Corantijn was. Inplaats daarvan is hij in haast een

willekeurige bronrivier afgevaren ¹⁾). Zijn onvolledige exploratie had nooit mogen strekken tot grondslag voor een grensregeling ²⁾).

De „geoloog” Barrington Brown daarentegen had niets met grenzen te maken. Hij stelde een wetenschappelijk onderzoek in en de rest liet hem koud ³⁾). In zijn voordeel was nog dat hij over de kaart van Schomburgk beschikte, terwijl deze geheel in terra incognita kwam.

Had Schomburgk de ontdekking van Brown mogen beleven, hij zou — bekwaam geograaf die hij was — de eerste zijn geweest om zijn fout te erkennen, trots de omstandigheid dat Brown maar een geoloog was.

Op welken grond hecht de Minister, zooals hij schijnt te doen, meer waarde aan de gebrekkige exploratie van Schomburgk dan aan die van Brown? Voelt Zijne Excellentie niet dat hij daarmee onze zaak schade doet, even als zijne voorgangers door hun ondoordachte uitingen hebben gedaan?

IV. Op de anderhalve kolom beslaande rede van Senator van Kol antwoordde de Minister, in de vergadering van 19 Juni, in 24 regels. In de beschouwingen van den geachten afgevaardigde heeft Zijne Excellentie geen en-

¹⁾ In zijn in 1876 verschenen boek „*Canoe and camp life in British Guiana*” spreekt Barrington Brown van Schomburgk's „*memorable and hazardous descent of this river in the year 1843*”.

Niet minder „hazardous” was het afzakken van de Corantijn door Dr. Farabee, die uitgezonden was door de Universiteit van Pennsylvania. Zie *The Amazon Expedition* in „*The Museum Journal*. Vol VI. Philadelphia, March 1915, no. 1. Zie ook de mededeeling over Dr. Farabee's expeditie door George Byron Gordon in de „*Proceedings of the nineteenth international Congress of Americanists*, held at Washington, December 27—31—1915, Wash. 1917, blz. 419.

²⁾ Vooral niet omdat uit zijn kaart blijkt, dat hij wist van het bestaan van een andere bronrivier, in loop veel gelijkenis vertoonende met de New-River. Dit moet hij hebben vernomen van de Indianen in het grensgebergte tusschen Guiana en Brazilië. Opgenomen heeft hij deze bronrivier, door hem Pani genoemd, niet. Zie over deze rivier het „*Tijdschr. v.h. „Kon. Nederl. Aardr. Genootschap*”, 1898, blz. 891.

³⁾ Brown zou geen Engelschman geweest zijn als hij niet had geleden aan landhonger, in dit geval waterhonger. Op de kaart bij zijn in noot 1 genoemd boek, neemt hij de geheele Corantijn is beslag, door de grenslijn te teekenen langs den oostelijken oever, anders dan andere Engelsche kaarten tot 1913.

kel nieuw gezichtspunt kunnen ontdekken. Het is dan ook niet gemakkelijk in deze oude zaak iets nieuws te zeggen. Toch heeft de Minister daartoe kans gezien. Wat hij alsnog zou willen in het licht stellen, is het feit, dat naar zijn inzien „*wel geheel andere gegevens aanwezig zullen moeten zijn dan de oppervlakkige exploratie, een vijftigtal jaren geleden, van een Engelsch geoloog omtrent den bovenloop van de Corantijn-rivier, alvorens de Nederlandsche Regeering termen aanwezig zou kunnen achten om zich met het Britsche Gouvernement in onderhandelingen te begeven omtrent dit grensvraagstuk*”.

Arme geoloog! Tusschen begin Juni en 19 Juni is de geringschatting bij den Minister gegroeid. De exploratie wordt nu gekwalificeerd: „oppervlakkig”¹⁾, zeker in tegenstelling met die van Schomburgk, waaraan de Britsche Regeering tot dusver vasthoudt.

Welke die „geheel andere gegevens” moeten zijn? De Minister is zoo wijs zich daarover niet uit te laten.

Wij vernemen alleen dat ze thans „*niet voorhanden zijn*” en zijne Exc. weet niet „*of de toekomst ze zal brengen*”.

Moeten die „geheel andere gegevens” op een goeden dag uit de lucht komen vallen?

Toen de „*Corantijn-Expeditie*” plaats vond had men een voortreffelijke gelegenheid om de waarnemingen van Schomburgk en Barrington Brown te verifiëren. Men heeft — al of niet opzettelijk — die gelegenheid niet benut.

Tegenover de verklaring van den Minister, durf ik deze te stellen: *om stappen te doen ten einde tot een eindelijke grensregeling te komen, is er geen betere aanleiding te bedenken dan juist de ontdekking van Brown.*

Had de Minister zijn gedachtengang — n.l. dat er geheel andere gegevens noodig zijn — verder ontwikkeld, dan had hij van zelf den weg gevonden om die te verkrijgen, een zeer eenvoudigen weg: *een gezamenlijke exploratie van het brongebied.*

¹⁾ J. A. J. de Villiers — Hoofd der kaartafdeeling, Britsch Museum, Secretaris van de Hakluyt Society — noemt in zijn boek „*Storm van 's-Gravenh.* 1920, blz. 44, de verslagen van Barrington Brown „*uitstekend*”.

Daar het niet een opnemen en in kaart brengen van de geheele rivier, maar slechts van de bronrivieren geldt, zou de expeditie in korten tijd zijn afgelopen en maar een schijntje kosten. Daarna een grensverdrag door de Staten-Generaal goedgekeurd.

„Opvolgende Regeeringen hebben geen aanleiding gevonden om nader op deze aangelegenheid terug te komen.”

Beduidt de jarenlang herhaalde aandrang van de beide Kamers der Staten-Generaal voor de Regeering dan niets? Is die aandrang geen voldoende aanleiding? In elk geval is er voor de tegenwoordige Regeering „geen aanleiding” om in de houding van vorige Regeeringen te volharden.

Wordt de zaak in den juisten vorm aan de Britsche Regeering voorgedragen, dan twijfel ik niet of onze Regeering zal een geopend oor vinden.

Onze Minister van Buitenlandsche Zaken, die wel voor moeilijker problemen heeft gestaan, bedenke dat zijn vader een der eersten is geweest, die voor deze zaak in de bres is gesprongen ¹⁾ en neme spoedig het initiatief.

En wij hebben een ruilobject: Reeds vroeger vestigde ik er de aandacht op dat de Engelschen de Corantijn veel meer bevaren dan wij, dat de rivier voor hen van grooter belang is dan voor ons. Het is voor ons van weinig waarde dat de Corantijn „over de volle breedte” tot het Nederlandsche gebied behoort. Wij zouden aan de Britsche Regeering kunnen voorstellen de grens in de rivier „de gewone regelen van het volkenrecht” te laten volgen, voor zooveel dat in rivieren van het karakter van de Corantijn mogelijk is, met dit voorbehoud — om een zee van moeilijkheden te voorkomen — dat de eilanden Nederlandsch gebied blijven. En dat op voorwaarde dat de Britsche Regeering besluite tot een gezamenlijke exploratie van het brongebied. Door dit aanbod zouden wij het bewijs leveren, dat het ons alleen te doen is om een vraag van recht, het hoogste waarvoor men strijden kan.

De lezer zal uit het vorenstaande wel opgemaakt hebben waarom ik boven het artikel geschreven heb:

¹⁾ Vergadering Tweede Kamer van 22 December 1899.

„De Corantijkwestie twee stappen vooruit”. Toch is het misschien nuttig het reeds bereikte nog even te preciezeren:

Niet in een improvisatie, maar in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer betreffende zijne begroting voor 1913, verklaarde de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. Mr. de Marees van Swinderen:

„*Grenzen van Suriname.* De opmerking dat uit de laatst bekende nasporingen zou gebleken zijn, dat de New-River de eigenlijke Corantijn is en diensvolgens de grens zou vormen tusschen Suriname en Britsch Guyana, berust op een dwaling. Integendeel is het op gronden van historischen en volkenrechtelijken aard in overeenstemming met de Britsche Regeering als een uitgemaakte zaak te beschouwen, dat die grens wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Cutari-Curuni, op welken waterloop in zijn geheel toepasselijk zijn de gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren gellende”.

In zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begroting van Suriname voor 1924, hiervoren genummerd I, verklaart Minister de Graaff:

„Wat aangaat de scheiding tusschen Suriname en Britsch Guyana, lijdt het geen twijfel, dat, sedert Suriname in 1816 onder Nederlandsch gezag is teruggebracht, steeds de Corantijn als grensrivier heeft gegolden. Dat de linkeroever van die rivier de grenslijn uitmaakt en dus de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort, vindt sinds lang in de practijk bevestiging”.

Dus een *volkomen ontkenning* van de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen voor zooveel betreft het bezit van de rivier. Dat is één stap vooruit!

In hetzelfde regeeringstuk wordt gezegd dat na de arbitrale uitspraak van 1899 inzake de grenscheiding tusschen Britsch-Guyana en Venezuela, in opdracht der Nederlandsche Regeering aan de Britsche Regeering te kennen werd gegeven dat de uitspraak van het scheidsgerecht geenszins kan praejudicieeren op onze rechten, om de New River als grens tusschen de beide Guiana's te beschouwen. De Britsche Regeering maakte een afwijzend gebaar.

„De opvolgende Regeeringen hebben geen

Het moet *deze* „overeenstemming” zijn, waarvan de Procureur Generaal in de vergadering van de Koloniale Staten van 5 Mei 1913 verklaarde:

„Reeds in het jaar 1903 is die beslissing tot stand gekomen”.....

aanleiding gehad om sindsdien op deze aanlegenschap terug te komen.”

Er is dus omtrent de bronnen van de Corantijn geen sprake van „overeenstemming met de Britsche Regeering” en nog veel minder van een „uitgemaakte zaak”.

Een *vierkante logenstraffing* dus ook van het andere deel van Jhr. de Marees van Swinderen’s verklaring.

Ziedaar de tweede stap vooruit.

Twee stappen! Na jaren duwen door de Staten-Generaal. Elf jaren zijn noodig geweest om de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen te niet te doen! Zal de volgende stap evenveel tijd en drang vorderen? De Regeering bedenke dat de oplossing moeilijker wordt hoe langer het betwiste gebied als Britsch territoir wordt beschouwd.

Den Haag, Augs. 1924.